

VII

EMBRIONUL SPIRITUAL

Așadar, nou-născutul trebuie să desfășoare o activitate de formare care, în domeniul psihic, amintește de cea survenită cu corpul în perioada embrionară. Are o perioadă de viață care nu mai este cea a embrionului fizic și nu seamănă cu cel pe care îl prezintă omul format de el. Această perioadă postnatală, care poate fi definită ca „perioada formativă”, este o perioadă de viață embriologică constructivă, care face din copil un Embrion Spiritual.

În felul acesta, omenirea are două perioade embrionare: una este prenatală, asemănătoare cu cea a animalelor – și una este postnatală, exclusiv umană. Așa se poate explica acest fenomen care deosebește atât de mult omul de animale: copilăria noastră atât de lungă.

Aici se vede o barieră clară între animale și oameni, prin aceasta omul apare pe pământ ca o ființă aparte, ale cărei funcții nu sunt nici continuarea, nici derivarea celor care s-au manifestat la animalele superioare. Reprezintă un salt în viață: făurirea unor noi destine.

Deosebirea dintre specii este dată de diferențele dintre ele, nu de asemănări. Speciile noi trebuie să aibă *ceva nou*: nu pot fi o simplă derivare din cele vechi. Ele sunt originale și prezintă caracteristici care nu au existat înainte. Opera este originală și creatoare și denotă un nou impuls de viață.

Astfel, când au apărut mamiferele și păsările, acestea au adus o *noutate*, nu au reprezentat copii, adaptări îmbunătățite sau continuări ale ființelor precedente. Noutățile care s-au manifestat la dispariția dinozaurilor au fost apărarea disperată a ouălor, construcția cuiburilor, protecția puilor, curajul cu care sunt apărați, în timp ce reptilele insensibile își abandonau ouăle.

Iar mamiferele au depășit păsările în protejarea speciei: nu și-au făcut cuiburi, dar au lăsat noile ființe să se dezvolte în interiorul propriului corp, pregătindu-le hrana din propriul sânge.

Acestea erau caracteristici noi.

Și aceasta este o nouă caracteristică a ființei umane: ea are o dublă viață embrionară, *un proiect nou*, o nouă destinație față de celelalte ființe.

Acesta este punctul asupra căruia trebuie să ne oprim și de unde trebuie să reluăm studiul întregii dezvoltări a copilului și a laturii lui psihice. Dacă opera omului pe pământ este legată de spiritul său, de inteligența sa creativă, spiritul și inteligența trebuie să constituie punctul de sprijin al existenței individuale și al tuturor funcțiilor corpului. În jurul acestuia se organizează comportamentul său și fiziologia organelor sale. Omul dobândește în dezvoltarea sa un halo spiritual.

Astăzi chiar și noi, occidentalii, începem să ne îndreptăm spre acest concept deosebit de clar din filosofia indiană: prin intermediul experiențelor practice, descoperim perturbațiile fiziologice care depind de fapte psihice, deoarece spiritul nu s-a străduit să le domine.

Dacă omul este călăuzit și depinde de un „halo spiritual care îl învăluie” și din care derivă organizarea comportamentului lui individual, prima grijă va trebui acordată, înainte de orice altceva, vieții psihice a nou-născutului și nu numai celei fizice, așa cum se mai întâmplă încă astăzi.

Copilul – mijloc de adaptare

În dezvoltarea sa, copilul nu dobândește numai facultățile umane – forța, inteligența, limbajul – ci adaptează în același timp ființa pe care o construiește la condițiile de mediu. Și în aceasta constă virtutea formei sale psihice deosebite, deoarece forma psihică a copilului este diferită de cea a adultului. Copilul se află într-o relație cu mediul diferită față de a noastră. Adulții admiră mediul, pot să-l țină minte, dar copilul îl

absoarbe în sine. El nu-și amintește lucrurile pe care le vede, dar aceste lucruri pătrund în psihicul lui, copilul încarnează în el însuși ceea ce vede și aude. În timp ce în noi, adulții, nu se schimbă nimic, în copil se produc transformări; noi doar ne amintim mediul, în timp ce copilul se adaptează la el. Pentru această formă specială de memorie vitală, care nu-și amintește în mod conștient, dar absoarbe imaginea în însăși viața individului, Percy Nunn¹ a folosit termenul „mnemă”².

Așa cum am văzut, un exemplu este limbajul. Copilul nu-și amintește sunetele, dar și le însușește și le va pronunța apoi perfect. Vorbește limba cu regulile ei complicate și cu excepțiile ei de la reguli, nu pentru că a studiat-o și nici în urma unui exercițiu de memorie. Memoria lui poate că nu reține nimic în mod conștient, dar această limbă face parte din psihicul lui și din el însuși. Fără îndoială, este vorba de altceva decât de simpla activitate mnemonică, este vorba de o caracteristică psihică prin care se deosebește personalitatea psihică a copilului. În copil există o sensibilitate absorbantă față de tot ceea ce există în mediul lui, și numai observând și absorbind mediul este posibilă adaptarea. Această formă de activitate dezvăluie o putere subconștientă care este proprie numai copilului.

Prima perioadă a vieții este cea de adaptare. Trebuie să clarificăm ceea ce înseamnă adaptarea în acest caz și trebuie să o deosebim de adaptarea adultului. Adaptabilitatea biologică a copilului este cea care face din locul în care suntem născuți

¹ Cu acest sens, cuvântul *mnemă* (*mneme*) a fost introdus mai înainte de biologul german Richard Semon, dar Percy Nunn i-a dat o semnificație care și-a dezvoltat conceptul în lucrarea *Hormic Theory*. Ideea este că noi, oamenii, folosim cuvântul ca un concept: Horme și Engrams. Pentru mai multe informații, recomandăm cititorului excelența lucrare a lui Percy Nunn: *Education, its Data and First Principles*, ed. I, Londra, 1920.

² *Mnema* sau *engrama* este urma lăsată de activitatea unui excitant asupra sistemului nervos central. În mitologia greacă, Mneme era muza memoriei (n. tr.).

unicul în care dorim să trăim, tot așa după cum singura limbă în care vorbim bine este limba maternă. Un adult care se duce într-o țară străină nu se va adapta niciodată la aceasta în același mod și în aceeași măsură. Să luăm exemplul celor care se transferă în mod voluntar în țări îndepărtate ca misionari: se duc din proprie voință să-și îndeplinească misiunea în țări necunoscute, dar, dacă vorbiți cu ei, vă vor spune: „Ne sacrificăm viața trăind în aceste țări.” Iată o mărturisire care denotă limitele adaptabilității adultului.

Să revenim la copil. Copilul începe să iubească o anumită localitate în care s-a născut, astfel că, oricât ar putea fi de dură viața în țara natală, nu va putea niciodată să fie la fel de fericit în altă parte. Așadar, omul căruia îi plac câmpiile înghețate ale Finlandei ca și cel care iubește dunele olandeze au această adaptare, această dragoste pentru patria copiilor care au fost cândva.

Copilul realizează această adaptare și adultul este apoi pregătit, adică adaptat pentru a se simți bine în țara lui, ajungând s-o iubească, să-i simtă fascinația în așa măsură, încât nu găsește fericire și pace în alt loc.

Era o vreme când cine se năștea într-un sat din Italia trăia și murea acolo fără să se îndepărteze de el niciodată. Mai târziu, adică după unificarea Italiei, cei care își părăseau ținutul natal prin căsătorie prezentau adesea, după un oarecare timp, semne ale unei maladii stranii: paliditate, tristețe, slăbiciune, anemie. S-au încercat multe tratamente pentru acest tip aparte de maladie și, după ce erau epuizate toate, medicul îl sfătuia pe pacient să se întoarcă în ținutul natal. Iar sfatul se solda aproape întotdeauna cu rezultate optime: bolnavul își recăpăta culoarea și sănătatea. Se spunea că ținutul natal este mai bun decât orice tratament, chiar dacă clima locului natal era mai proastă decât cea în care se transferase individul. Dar în subconștient, acești indivizi aveau nevoie de calmul locurilor natale unde trăiseră pe când erau copii.

Nu există nimic mai important decât această formă absorbantă de psihic care formează omul și îl face să se adapteze la

orice condiție socială și la orice climă a țării. Pe această idee ne bazăm studiul. Să reflectăm la ceea ce înseamnă când un om spune: „Îmi iubesc țara.” Nu este vorba de ceva superficial sau artificial, ci dezvăluie o parte esențială din el însuși și din viața sa.

Putem înțelege așadar modul în care copilul, datorită acestui psihic particular al său, absoarbe obiceiurile, deprinderile țării în care trăiește, până când se formează individul tipic al rasei sale. Acest comportament „local” al omului este o construcție misterioasă care se realizează tot în copilărie. Este evident că obiceiurile și mentalitățile speciale ale unui mediu sunt însușite de om, deoarece niciuna dintre aceste caracteristici nu poate fi o trăsătură naturală a umanității¹. Avem astfel un cadru mai complet al activității copilului; acesta își construiește un comportament nu numai adaptat timpului și locului, dar și mentalității locale. În India, respectul pentru viață este atât de mare, încât această venerație se extinde și asupra animalelor și a rămas ca un element esențial în conștiința acestui popor. Acest sentiment nu poate fi dobândit de o persoană adultă. Nu este suficient să spunem: „Trebuie să respectăm viața”, pentru ca acesta să devină modul nostru de a simți. Pot să spun că indienii au dreptate, pot să simt că trebuie să respect viața animalelor, dar în mine acesta nu va fi niciodată un sentiment, ci un raționament. Genul de adorație pe care îl au indienii pentru vacă, de exemplu, noi nu-l vom putea simți și invers, indianul nu-și va putea elibera niciodată conștiința de acest sentiment. Aceste caracteristici par astfel să fie ereditare – totuși ele sunt însușite de copil din mediul înconjurător. Într-o grădină anexă a școlii locale Montessori am văzut odată un mic copil indian care privea intens în pământ și părea să traseze o linie cu vârful degetului. Era o furnică fără două lăbuțe, care înainta cu greu. Copilul se simțise impresionat de această nenorocire și încerca

¹ O dovadă convingătoare a acestui adevăr se găsește în cartea dr. Ruth Benedict, *Patterns of Culture*, New York, 1948.

să-i ușureze drumul, netezindu-l cu degetul. Cine nu ar fi spus că micuțul indian „moștenește” aceste sentimente de simpatie pentru animale?

Și iată că se apropie alt copil, care, atras de aceste mișcări, vede furnica, pune piciorul deasupra și o strivește. Al doilea băiat era musulman. Un copil creștin ar fi făcut probabil același lucru sau ar fi trecut pe lângă scenă indiferent. S-ar fi putut crede că în el era prezent prin ereditate simțul barierei absolute care îi separă pe oameni de animale, iar pentru el actele de caritate se făceau doar pentru oameni.

Alte popoare au alte religii, iar când spiritul unui popor le repudiază, omul se simte neliniștit și dezorientat în sufletul lui. Aceste credințe și sentimente fac parte din noi înșine și, așa cum spunem noi în Europa, „le avem în sânge”. Toate deprinderile sociale și morale care formează ansamblul personalității, sentimentele de castă și orice fel de alte sentimente caracteristice pentru tipul englez, pentru tipul italian etc., se construiesc în timpul copilăriei cu ajutorul acelei misterioase puteri psihice pe care psihologii o numesc „mnemă”. Acest adevăr este valabil și pentru anumite tipuri de mișcări caracteristice ce deosebesc diversele rase. Anumite populații africane se dezvoltă și își fixează în sine calitățile necesare pentru apărarea împotriva animalelor sălbatice feroce. În acest sens, fac instinctiv exerciții adecvate, pentru ca auzul lor să devină mai ascuțit. De aici rezultă că acuitatea auditivă este una dintre caracteristicile indivizilor care aparțin acestor triburi. În același mod, toate caracteristicile sunt absorbite de copil pentru a fi fixate pentru totdeauna, astfel încât, chiar dacă rațiunea le respinge, ceva din ele persistă întotdeauna în subconștientul omului, pentru că ceea ce s-a format cândva în copil nu poate fi distrus total. Această „mnemă”, care poate fi considerată un fel de memorie naturală superioară, creează caracteristicile și le și menține vii în individ; ceea ce și-a format copilul rămâne dobândit pentru totdeauna în personalitatea sa, așa cum se

întâmplă cu membrele și cu organele, astfel încât fiecare om își are propriul caracter individual.

Dorința de a-i transforma pe indivizii adulți este inutilă. Când se spune: „Această persoană nu știe să se poarte”, sau se observă că o persoană sau alta are un comportament incorect, adesea putem să dăm naștere unui sentiment de umilire în sufletul acelei persoane, putem s-o facem să recunoască faptul că are un caracter urât, dar adevărul este că acest caracter nu se va putea schimba.

Același fenomen explică și adaptarea în diverse epoci ale istoriei. În timp ce un adult din vremea Antichității nu s-ar putea adapta la vremurile moderne, copilul se adaptează la nivelul de civilizație pe care îl găsește, indiferent care ar fi acesta, și reușește să construiască un om adaptat la vremea și la obiceiurile sale. Aceasta dovedește că funcția copilăriei în ontogeneza omului este de a-l adapta pe individ la mediul său, construind un model de comportament care să-l facă în stare să acționeze liber în acest mediu și să-și exercite influența asupra lui.

Astăzi, așadar, copilul trebuie să fie considerat drept punctul de legătură, veriga de transmisie dintre diversele faze ale istoriei și diversele niveluri de civilizație. Copilăria este o perioadă cu adevărat importantă, deoarece atunci când vrem să inculcăm o idee nouă, să modificăm sau să îmbunătățim obiceiurile și deprinderile dintr-o țară, să accentuăm mai puternic trăsăturile unui popor, trebuie să folosim ca instrument copilul, pentru că dacă acționăm asupra adulților, vom obține foarte puțin. Dacă aspirăm cu adevărat la condiții mai bune de viață, la mai multă lumină și civilizație pentru popor, trebuie să ne gândim la copil pentru a obține rezultatele pe care le dorim. În ultima perioadă a ocupației engleze, o familie de diplomați își trimitea adesea cei doi copii, însoțiți de o bonă indiană, să mănânce la un hotel de lux, iar acolo bona, așezată pe jos, îi învăța pe copii să ia orezul din farfurie cu mâna, așa cum este obiceiul în India. Scopul era ca acești copii să nu crească cu disprețul și repulsia pe care o simt în general

europenii atunci când îi privesc pe indieni mâncând în acest fel, deoarece obiceiurile și sentimentele diferite pe care acestea le trezesc sunt unul dintre motivele prevalente ale neînțelegerii dintre popoare. Dacă cineva crede că obiceiurile au degenerat, și dorește să reînvie vechile deprinderi, nu poate acționa decât prin intermediul copilului. Dacă ne întoarcem atenția spre adult, nu vom obține niciun rezultat. Pentru a exercita o influență asupra societății este necesar să ne orientăm spre copilărie. De aici reiese importanța creării de școli pentru copii, deoarece ei sunt cei care vor realiza construirea omenirii și o vor face cu elementele oferite de noi.

Acțiunea puternică pe care o putem exercita asupra copilului are drept instrument mediul înconjurător, deoarece copilul absoarbe mediul, ia totul din mediu și îl întrupează în el însuși. Cu posibilitățile sale infinite, acesta poate deveni transformatorul omenirii, așa după cum este și creatorul ei. De la copil ne vine o mare speranță și o viziune nouă: poate că se va putea face foarte mult prin educație pentru a oferi omenirii o mai mare înțelegere, o bunăstare crescută și multă spiritualitate.

Viața psiho-embriionară

Așadar, copilul trebuie îngrijit încă de la naștere, considerându-l mai ales o ființă înzestrată cu viață psihică. Viața psihică a copilului chiar din momentul nașterii și al primelor sale zile de existență atrage astăzi foarte mult atenția psihologilor. Este un obiect interesant care pare că trebuie să conducă la o știință nouă, așa cum s-a întâmplat deja cu latura fizică a vieții, respectiv cu igiena și pediatria.

Așadar, dacă în nou-născut există o viață psihică, aceasta trebuie să fie formată dinainte, căci altfel nu ar putea exista. De fapt, și în embrion ar putea exista o viață psihică. Dacă acceptăm această idee, ne punem întrebarea în care perioadă a vieții embrionare începe ea. Așa cum știm, uneori se poate întâmpla ca nașterea să aibă loc la șapte luni în loc de nouă – iar la șapte